

COMUNICAT

Asociația “Forumul Judecătorilor din România”, Asociația “Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor” și Asociația “Inițiativa pentru Justiție”, având în vedere *Scrisoarea domnului ministru al justiției, Tudorel Toader, din data de 07.02.2019, adresată Prim-Vice Președintelui Comisiei Europene, domnul Frans Timmermans*, raportat la esența acesteia vizând necesitatea unei intervenții normative întemeiate pe dispozițiile Codului de procedură penală ce permit formularea unei contestații în anulare, în cazul judecării apelului de o instanță compusă nelegal, formulează următoarele precizări:

1. Securitatea raporturilor juridice este o componentă esențială a statului de drept, chiar dacă stârnește încă anumite semne de întrebare retorice în spațiul public din România, făcând obiectul unor ample studii de specialitate. Unul dintre acestea este ***Raportul asupra statului de drept*** - CDL-AD(2011)003rev, realizat de Comisia de la Veneția, adoptat cu ocazia celei de a 86-a sesiuni plenare, desfășurate în perioada 25-26 martie 2011, și care enumeră securitatea raporturilor juridice printre cele șase componente definitorii ale statului de drept, subsecvent unei ample analize de drept comparat.¹

Analizând esența acestui principiu, Comisia de la Veneția reamintește că *încrederea în sistemul judiciar și statul de drept se bazează, într-o măsură definitorie, pe respectarea principiului securității raporturilor juridice*, care impune, la rândul său, respectarea puterii de lucru judecat, în sensul că deciziile definitive pronunțate de jurisdicțiile naționale nu mai pot fi repuse în discuție, cu excepția evidentă a posibilității de a sesiza o instanță internațională cu privire la încălcarea unei obligații a cărei respectare poate forma obiectul unui control în aria sa de competență.

Totodată, Comisia de la Veneția subliniază incompatibilitatea cu cerințele statului de drept a mecanismelor legale susceptibile să conducă la reformarea unei decizii definitive **”fără motive valide de interes general și pe o perioadă nedeterminată”**.

Or, este de remarcat că ***interesul persoanelor judecate definitiv de completurile Înaltei Curți de Casație și Justiție apreciate de Curtea Constituțională a fi fost nelegal constituite este unul individual, privat, ce nu***

¹ A se vedea pagina web [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-f](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-f) [accesată ultima dată la 12.02.2019].

poate justifica instituirea unei măsuri reparatorii cu caracter general și în detrimentul părților civile, ce pot pierde eventualele beneficii financiare acordate ca despăgubire pentru prejudiciul cauzat prin comiterea infracțiunii, urmare a pronunțării unei potențiale soluții contrare de achitare.

Același aspect este statuat și în **Rezoluția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei** CM(2008)170 din 21 noiembrie 2008, care subliniază (par. 48) că **statul este ținut să respecte principiul res judicata**, reiterând imperativul nesupunerii vreunei alte căi de atac a unei hotărâri judecătorești definitive; rezoluția subliniază, totodată, faptul că **sistemele de drept ce permit anularea unor atare hotărâri pe o perioadă nedeterminată nu sunt compatibile cu regulile statului de drept**, în conformitate cu cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza **Riabykh c. Rusiei** (par. 55), în sensul că "dreptul de acces al oricărei persoane la un tribunal, garantat de art. 6 par. 1 din Convenție, ar deveni iluzoriu în cazul în care ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă să rămână lipsită de efecte în detrimentul unei părți", cum ar fi de exemplu, drepturile părților civile în cauzele penale. Esența acestui principiu a fost statuată încă din zorii timpurii ai analizei de CEDO a încălcării de către Statul român a dispozițiilor Convenției, în cauza **Brumărescu c. României**, Curtea statuând că **"unul din elementele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, ce impune, printre altele, ca soluția definitivă pronunțată de instanța judecătorească, în orice litigiu, să nu fie repusă în discuție"** (par.61).

2. Scrisoarea menționată face, deopotrivă, referire la **adoptarea imperativă a unei soluții având ca scop remedierea încălcării dreptului la un proces echitabil**, apreciată de autoritățile române ca decurgând automat din Decizia Curții Constituționale nr. 685/2018, urmare necompunerii legale a completurilor de cinci ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Sub acest aspect, remarcăm în primul rând faptul că resorturile deliberative ale instanțelor internaționale se pot depărta de marjele mai coercitive ale formalismului impus de dreptul intern, știut fiind că în ceea ce privește cerințele de echitate ale unui proces, independent de eventuale încălcări punctuale constatate ca atare de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, procesul în ansamblul său să fie considerat a se fi subsumat standardelor convenționale în materie.

Astfel, exemplificăm cauza **Tsanova - Gecheva c. Bulgariei**, în care CEDO a statuat cu privire la plângerea reclamantei referitoare la modalitatea compunerii de cinci judecători a completului Curții Supreme Administrative, în sensul că: **"admițând chiar existența unei constituiri a completului ce nu s-ar fi realizat de o manieră aleatorie, conform cerințelor legii, în absența altor elemente susceptibile să indice o lipsă de imparțialitate a judecătorilor din compunerea acestuia, nu se poate statua în sensul unei încălcări a cerințelor art. 6 din Convenție"** (par. 108).

În sprijinul aceleiași concluzii vine raționamentul CEDO într-o cauză extrem de recentă, definitivă la data de 04.02.2019, **Kontalexis c. Greciei (nr. 2)**, în care s-a apreciat că articolul 6 al Convenției nu a fost încălcat prin respingerea de Curtea de Casație din Grecia a cererii reclamantului de redeschidere (revizuire) a procesului penal în care fusese condamnat de un complet de judecată de fond, din a cărui compunere de trei, un singur judecător a fost înlocuit, fără specificarea exactă a motivului, și cu privire la a cărui nelegalitate, respinsă de Curtea de Casație ca motiv de recurs în procesul inițial, CEDO constatase anterior cererii de revizuire o încălcare a dreptului la un proces echitabil, în cauza **Kontalexis c. Greciei (nr. 1)**.

Așadar, **jurisprudența recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului arată că, inclusiv în cazurile în care ea însăși a constatat anterior o încălcare a dreptului la un proces echitabil, nu se impune, prin prisma acestui standard, o reparație obligatorie, ci este lăsat la aprecierea instanțelor naționale modul de stabilire a afectării dreptului în substanța sa.**

3. În ceea ce privește susținerea, pe diverse canale publice, potrivit căreia, **în lipsa adoptării unui remediu, CEDO s-ar regăsi sufocată de amploarea unor cereri de constatare a încălcării dreptului la un proces echitabil**, subliniem că nicăieri **Convenția nu garantează dreptul la căi extraordinare de atac în materie penală, a căror soluționare nu este guvernată de cerințele dreptului la un proces echitabil**, acesta redevenind aplicabil abia subsecvent admiterii unei astfel de căi extraordinare și rejudecării căii de atac.

Mai mult, arătăm că articolul 2 din Protocolul nr.7 adițional la Convenție, textul care garantează practic dublul grad de jurisdicție în materie penală, prevede că **dreptul de a exercita calea de atac împotriva condamnării poate face obiectul unor excepții, atunci când cel interesat a fost judecat în primă instanță de cea mai înaltă jurisdicție.**

Așadar, cauzele în care persoanele judecate de completurile cu privire la care Curtea Constituțională a decis că au fost nelegal constituite au fost deduse nu doar competenței de primă instanță a Înaltei Curți de Casație și Justiție, ci și celei de apel, în condițiile în care cerințele minime ale Convenției prevăd că în astfel de cazuri legislația ar fi putut să nu instituie o cale de atac.

În ceea ce privește ponderea condamnărilor la CEDO pentru încălcarea dreptului la un proces echitabil, statistica oficială² relevă un număr total de 21 de condamnări ale României în anul 2018, din care 10 pentru încălcarea specifică a acestui drept, nediferențiat civil/penal, 8 pentru încălcarea duratei de procedură, deopotrivă nediferențiat, iar 3 pentru neexecutarea unor hotărâri judecătorești. Din analiza acestor cifre, observăm că România este departe de a *"avea cele mai multe condamnări la CEDO"*, cum în mod empiric și nefondat se vehiculează de autorități, fiind clar devansată de Ucraina, Turcia, Federația Rusă, iar sub aspectul duratei de procedură și de Ungaria și Grecia.

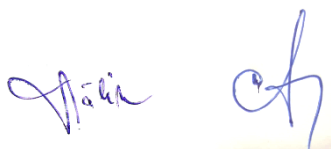
4. Nu în ultimul rând, subliniem că **respectarea drepturilor fundamentale**, astfel cum sunt ele statuate în art. 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, au făcut de-a lungul timpului obiectul analizei Curții de Justiție a Uniunii Europene, care, la rândul său, prin ***Hotărârea Marii Camere din 24 octombrie 2018***, s-a pronunțat în cauza C-234/17 în sensul că ***"Dreptul Uniunii (...) trebuie interpretat în sensul că nu impune unei instanțe naționale să extindă la încălcările dreptului Uniunii, în special la atingerile aduse dreptului fundamental garantat la articolul 50 din Cartă (...) și la articolul 54 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen, o cale de atac de drept intern care permite obținerea, doar în caz de încălcare a Convenției europene a drepturilor omului, a redeschiderii unei proceduri penale închise printr-o decizie națională care a dobândit autoritate de lucru judecat, atât timp cât cel interesat a avut posibilitatea de a-și valorifica drepturile în cursul acelei proceduri"***, valorificare

² A se vedea pagina web https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2018_ENG.pdf [accesată ultima dată la 12.02.2019].

ce, în cazul de față, ar fi însemnat invocarea în termen a neregularității compunerii completului.

Asociația Forumul Judecătorilor din România

judecător Dragoș Călin, co-președinte
judecător Anca Codreanu, co-președinte

Asociația Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor

procuror Antonia Diaconu, co-președinte
procuror Cosmin Adrian Iordache, co-președinte

Asociația Inițiativa pentru Justiție

procuror Bogdan Pîrllog, co-președinte
procuror Sorin Lia, co-președinte

